

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

Un Hamlet del segle XXI a l'escola. Proposta didàctica per promoure la dramatització en l'Educació Primària

Àngela Aso Serapio

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2019-20

DNI de l'alumne: 41573188K

Treball tutelat per Llorenç Gelabert Gual

Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☐	☐

Paraules clau del treball: Dramatització, teatre, joc dramàtic, educació, recurs didàctic

RESUM

Aquest treball parteix des d'un interès personal cap a les arts escèniques i de com aquestes s'han de treballar a l'escola d'acord amb el marc legal del currículum a Educació Primària. És sabut que les escoles no s'endinsen en aquest art ni aprofiten el valor enriquidor que té, i realment es poden atribuir al teatre moltes finalitats pedagògiques, partint de ser un element innovador i motivador a les aules fins el que pot aportar en la formació individual de la nostra persona, tant a nivell cognitiu, social com emocional. A més, resulta ser molt versàtil i es pot relacionar amb moltes altres assignatures, sent així una matèria completament transversal. El principal objectiu d'aquest treball és, introduir la dramatització a l'escola, mitjançant el desenvolupament d'una proposta didàctica on es treballa amb l'obra Hamlet de Shakespeare, tot reconeixent el paper que ha de tenir, a més de reflexionar sobre els beneficis que aquest art pot aportar als infants. Al llarg de la proposta es treballa tant individualment com en grups, seguint una seqüència d'activitats estructurada, en la qual es posen en pràctica diferents mètodes teatrals, treballant de manera evolutiva la dramatització. Aquesta proposta es presenta com una eina didàctica atractiva, motivadora i eficient per posar en pràctica a les escoles i ajudar al procés de desenvolupament dels infants.

Paraules clau: dramatització, teatre, educació, recurs didàctic, pedagogia teatral

ABSTRACT

This work is based on a personal interest in the performing arts and how they should be taught in school in accordance with the legal framework of the curriculum in Primary Education. It is well known that schools do not take advantage of its enriching value, and the truth is that many pedagogical purposes can really be attributed to theater, starting from being an innovative and motivating element in the classroom to what it can contribute to the individual training of our person, both cognitively, socially and emotionally. In addition, it turns out to be very versatile and can be related to many other subjects. The main objective of this work is, from the development of a didactic proposal which is based on the well-known play of Shakespeare, Hamlet, to introduce dramatization in school, recognizing the role it must play, in rather than reflecting on the benefits this art can bring to children. Throughout the proposal, we work both individually and in groups, following a structured sequence of activities, in which different theatrical methods are put into practice, working on evolution in a dramatic way. This proposal is presented as an attractive, motivating, and efficient teaching tool to put into practice in schools and help the development process of children.

Keywords: dramatization, theater, education, didactic resource, theatrical pedagogy

ÍNDEX

1. Introducció/justificació.....	Pàg. 5
2. Objectius.....	Pàg. 6
3. Metodologia	Pàg. 7
4. Dramatització i escola	Pàg. 7
4.1 Conceptes i metodologies teatrals	Pàg. 8
4.2 Evolució del teatre i la seva funció educativa	Pàg. 12
4.2.1 La importància de la dramatització en el currículum.....	Pàg. 14
4.2.2 Transversalitat entre matèries	Pàg. 18
4.3 Propostes de teatre per Educació Primària	Pàg. 18
5. “Hamlet a l’escola”	Pàg. 20
5.1 Objectius.....	Pàg. 21
5.2 Metodologia.....	Pàg. 22
5.3 Desenvolupament de la proposta didàctica	Pàg. 23
5.4 Temporalització i espai.....	Pàg. 37
6. Conclusions	Pàg. 37
7. Bibliografia.....	Pàg. 39
8. Annexes	Pàg. 40

1. Introducció/justificació

El meu interès per introduir la dramatització a les aules parteix de la meva experiència personal durant gairebé des de la infància fins l'actualitat, on m'he anat formant en les disciplines de dansa, cant i teatre, i he pogut participar en diferents projectes professionals artísticament parlant. Aquesta formació ha estat extraacadèmica, de manera que, coneixent aquesta disciplina de prop, considero que hagués estat molt beneficiós treballar-la també des de l'escola. En el meu cas, més enllà de treballar textos dialogats a la classe de llengua o, en poques ocasions, assistir a veure obres de teatre, només recordo haver aprofundit en la pràctica de la dramatització en un curs on vam preparar una obra de teatre musical per recol·lectar doblers pel viatge de final de curs.

Així doncs, amb el present treball es pretén que es prengui consciència de la potencialitat que ofereix la dramatització com a eina per treballar a les aules d'Educació Primària, tot analitzant els beneficis que pot aportar als infants, més enllà d'entendre aquest art com la mera preparació d'una obra teatral.

És sabut que el teatre és un recurs didàctic que resulta ser molt atractiu pels alumnes ja que la seva pràctica es centra en el joc. S'ha d'aprofitar aquesta concepció que té l'infant per desenvolupar les seves capacitats al màxim, atès a que quan més motivats es mostren, més significatiu és l'aprenentatge que adquireixen. Aquest aprenentatge es desenvolupa sense límits, pel fet que les regles del joc no dominen i per consegüent, permeten la llibertat de resposta. Tal i com s'exposa en aquest treball, són moltes les aportacions que aquest recurs pot oferir als alumnes, tant a nivell cognitiu, com social i emocional.

La part principal d'aquest treball és la proposta didàctica que he dissenyat prenent com a recurs la dramatització, en la qual es treballen els principals components de l'esquema dramàtic. Es tracta d'un conjunt de sessions que he organitzat de tal manera que l'aprenentatge de cada una d'elles s'aplica en la posterior, i així successivament fins a cohesionar tots els coneixements treballats i dotar-los de sentit. Les activitats que es duen a terme combinen el treball des de la pròpia experiència de l'infant i l'obra Hamlet, de Shakespeare. He escollit Hamlet ja que, a més de ser una de les obres més importants dins la literatura universal, em sembla una bona oportunitat per a que els alumnes puguin conèixer-la en el cas que no sigui així, a més de treballar una obra clàssica d'una forma no tradicional, sent així innovadora. En aquesta proposta es treballa amb diferents metodologies teatrals que s'analitzen en el marc teòric, tals com el joc dramàtic i la improvisació. Amb la pràctica d'aquests, es donarà un gir a l'obra amb la que treballarem, Hamlet, la qual tractarem de situar-la a l'actualitat, el segle XXI, tenint en compte l'espai i l'època on tenen lloc els fets, les característiques dels personatges, a més de modificar

altres aspectes de l'obra original. Per aquesta raó he decidit que el títol del treball s'anomeni *“Un Hamlet del segle XXI a l'escola”*.

Amb la realització d'aquesta proposta pretenc demostrar la conglomeració de les competències que he assumit durant aquests quatre anys de carrera, i espero també poder aprofitar els coneixements teòrics que he adquirit durant la recerca i elaboració d'aquest en la meva futura pràctica docent.

2. Objectius

La proposta didàctica que es presenta en aquest treball està dissenyada per dur-se a terme dins l'àrea d'Educació Artística, en el segon cicle, concretament en el 6è curs d'Educació Primària. D'acord amb l'àrea a treballar, el cicle i el curs, els objectius curriculars que es pretenen desenvolupar al llarg de la proposta són els següents:

- Desenvolupar la competència artística mitjançant la dramatització
- Viure les diferents produccions artístiques i gaudir-ne
- Viure el cos física i psicològicament per tal de desenvolupar l'educació emocional i la intel·ligència interpersonal
- Indagar i experimentar les possibilitats de la veu i el moviment com a elements de representació i comunicació, i utilitzar-les per expressar amb autonomia vivències, idees i sentiments
- Convidar als alumnes a reflexionar sobre els aspectes treballs tot afavorint l'escolta, l'empatia i el respecte cap als companys per tal de desenvolupar una actitud d'autoconfiança en les produccions artístiques personals i alienes, on promogui la capacitat de diàleg per rebre i expressar crítiques i opinions constructives
- Treballar la competència lingüística per mitjà de l'adquisició de destreses comunicatives que desenvolupin l'expressió oral i corporal
- Mantenir una actitud activa i positiva que estimuli la percepció, la imaginació, la indagació i la sensibilitat
- Planificar i fer produccions artístiques, individualment o cooperativa, assumint diferents rols i col·laborant en la resolució dels problemes que vagin sorgint per aconseguir un producte final satisfactori.
- Realitzar improvisacions vocal i corporalment d'acord amb les situacions dramàtiques que es presentin

3. Metodologia

El format de treball escollit és una proposta didàctica la qual consta de dues parts, un marc teòric i el desenvolupament de la proposta. En acabar, es procedeix a fer un anàlisi de les conclusions així com una reflexió sobre el treball en qüestió.

La primera part del treball consta d'un marc teòric on s'exposa la fonamentació teòrica referent a la temàtica escollida, la qual gira entorn dramatització i escola. En aquest es defineixen els conceptes i les metodologies que formen part de la dramatització, essencials per comprendre el desenvolupament de la proposta. A més, s'aclareixen diferents termes que sovint es confonen, com són el teatre i la dramatització, i es presenten les diferències que hi ha entre aquests dos gèneres. També es fa un breu repàs històric sobre el paper i l'evolució del teatre amb la finalitat de comprendre la situació actual, així com la seva funció educativa. En referència a aquest darrer tema he trobat adient afegir dos subapartats en els quals s'explica la importància de la dramatització en el currículum d'Educació Primària i la transversalitat d'aquesta disciplina. Al final del marc teòric es presenten diverses propostes teatrals de les quals he pres mostra i he utilitzat en l'elaboració de la meua proposta didàctica.

La segona part de la proposta inclou una introducció de la mateixa, els objectius que es pretenen assolir en el seu desenvolupament, la metodologia que es segueix, la seqüència d'activitats i la seva respectiva temporalització. La seqüència d'activitats està organitzada en un total de 9 sessions on, en cada una d'elles es presenta el títol d'aquesta, els objectius específics, els continguts, el desenvolupament de les activitats, el material necessari per dur-la a terme i l'avaluació. En el desenvolupament de les activitats de cada sessió he seguit l'estructura que proposen Motos i Navarro (2003). Així doncs, cada sessió consta d'una primera part on es realitza una posada en marxa, per procedir a una activitat de relaxació. A continuació es dona lloc a la part principal, que aquests autors anomenen expressió-comunicació, i per finalitzar es duu a terme una retroacció.

4. Dramatització i escola

La dramatització com a pràctica i metodologia pedagògica ha anat prenent valor en l'àmbit educatiu al llarg dels anys. A continuació s'analitzen els conceptes que formen part d'aquest art, per tal d'endinsar-nos en la seva concepció, així com també s'enumeren les metodologies teatrals més utilitzades en educació. Amb la finalitat de comprendre la situació actual de la dramatització, és adient fer un repàs en la història d'aquest. Caldrà també exposar quin és el paper de la dramatització a l'escola i en el currículum i exposar els beneficis que aquesta

pràctica pot aportar als alumnes. En darrer lloc, es presenten propostes teatrals per dur a terme en Educació Primària extretes de diversos autors.

4.1 Conceptes i metodologies teatrals

Considero de gran importància definir què és el teatre i la dramatització, així com els conceptes i metodologies que formen part d'aquest àmbit artístic. És freqüent la confusió entre diferents termes que formen part d'aquesta disciplina, els quals designen conceptes distints.

En primer lloc, cal diferenciar entre teatre i dramatització. Per això, analitzarem com defineixen el teatre diferents autors.

Núñez i Navarro (2007, p.227) defineixen el teatre com a “pràctica socio-personal i com a mitjà de comunicació”. Ens referim doncs a una pràctica personal, ja que intervé en el desenvolupament de la pròpia persona; així com també social, ja que es tracta d'un acte comunicatiu. A més de ser considerat com una pràctica, Llamas (2012) explica que el teatre “és un gènere literari, ja sigui en prosa o en vers, normalment dialogat, pensat per ser representat”. Per tant, el teatre es pot entendre a partir de dues vessants; com una pràctica i com a gènere literari. Sense aprofundir en el concepte, sabem també que el teatre és l'espai on es duu a terme la pràctica d'aquest mateix. Tot i la reiteració, quan anem al teatre, anem a veure teatre.

Entès com a art dramàtic, com a activitat que persegueix un producte espectacle, que requereix una repetició a través d'assajos per a obtenir uns resultats estètics determinats, que comporta l'aparició de rols molt marcats (actor, director, escenògraf, crític, etc.) i que necessita uns espectadors. (Motos i Navarro, 2003, p.24).

Així doncs, la pràctica a la qual ens referíem anteriorment respon a un procés que té com a objectiu la presentació d'un resultat final, entès com a espectacle, mostra o obra de teatre.

Seguidament, per tal de poder comparar el teatre amb la dramatització analitzarem com defineixen aquest terme diferents autors.

Dramatización es tanto como teatralización (...), es decir, dotar de estructura dramática a algo que en un principio no la tiene, como crear una estructura teatral a partir de un poema, relato, fragmento narrativo, noticias de prensa, etc., modificando la forma orgánica de estos textos y adaptándonos a las peculiaridades del esquema dramático. (Motos i Tejedo, 1999, p. 14)

Amb una primera aproximació al concepte, es pot observar com, a diferència del teatre, la dramatització no cerca ser representada com a resultat d'un procés, sinó que enfoca els seus objectius únicament en el procés. Amb la definició de Motos i Tejedo entenem que la dramatització fa referència a una acció. Núñez i Navarro (2007) entenen la dramatització com

al conjunt de jocs, que experimenten majoritàriament els infants o joves, els quals es doten de característiques teatrals, utilitzant el seu cos com a eina d'investigació a nivell creatiu, com a mitjà d'expressió i comunicació.

Onieva (2011) en la seva tesis doctoral identifica quines són les principals diferències entre aquests dos termes. He elaborat un quadre on queda clara la diferenciació.

Teatre	Dramatització
Requereix d'actors i d'espectadors.	Es centra únicament en la persona que ho realitza.
La seva funció és la d'entretenir al públic.	No té l'objectiu de commoure un públic, sinó desenvolupar-se a nivell emocional, psicològic, motivacional i acadèmic.
Ofereix un resultat final com a mostra d'un procés prèviament realitzat.	Es centra en el procés, no en el resultat final.
Requereix tenir coneixements sobre tècniques interpretatives.	No es té en compte tenir coneixements previs.
Es basa en la representació de textos escrits.	No requereix d'un text.
Requereix d'un espai habilitat o ambientat en la representació que es realitzarà.	Es pot dur a terme en qualsevol espai
Hi ha un director responsable per tal que l'obra obtingui resultats òptims.	Hi ha una persona encarregada de guiar als alumnes, controlar les situacions i mantenir l'ordre.
Els resultats són avaluats pel públic o per crítics experts.	S'avalua el procés i no el resultat final.

Considero que dins l'àmbit educatiu és més oportú fer ús de la dramatització. La raó que em decanta per la dramatització és que aquesta es centra en el desenvolupament del propi individu i l'avaluació té en compte el procés, no el resultat final. Encara així, penso que la pràctica ideal per incloure aquest art a l'escola seria la combinació de la dramatització amb certs aspectes teatrals. Per tant, penso que es poden aprofitar aspectes del teatre com poden ser el d'oferir un resultat final, és a dir, una mostra del procés treballat a partir de la dramatització, sense necessitat d'avaluar-lo. També inclouria en la dramatització l'aspecte teatral de representar obres escrites, però així no seria dramatització. El que sí es podria fer en la dramatització seria ambientar la pràctica en obres ja escrites o dur a terme jocs relacionats en aquest tipus de textos. La pràctica del teatre sol ser recomanada per cursos i edats més avançades que en Educació Primària. Per tant, en la decantació d'una pràctica o d'una altra s'ha de tenir present quina edat té la persona que ho realitza. Penso que en edats escolars és corrent que hi hagi certes enveges, que podrien ocórrer en la pràctica del teatre, pel fet de l'assignació dels papers protagonistes, la qual sol ser donada per l'adult que guia l'activitat, entre d'altres aspectes. Encara així, també

es poden cercar solucions per adaptar i resoldre aquests conflictes, com per exemple, fer diferents grups que representaran la mateixa escena, on tots els alumnes es senten segurs amb el personatge que interpreten.

A més, s'ha de tenir present l'objectiu de la dramatització, el qual es centra en el desenvolupament del propi individu a diferents nivells, personals i socials, de tal manera que aplicat en educació, no es cerca formar actrius ni actors professionals. D'aquí la importància de centrar-se en el procés.

Malgrat la distinció entre aquests dos conceptes, són utilitzats com a sinònims en moltes ocasions. Núñez i Navarro (2007) expliquen que a Espanya s'ha escollit la paraula dramatització com a la més usada en l'àmbit educatiu, pel fet que les lleis educatives s'han redactat amb aquesta. Així mateix, apunten que no hi ha un consens sobre quin d'aquests termes és més apropiat emprar.

Cal distingir els diferents tipus de teatre depenent de l'espectador i la finalitat que persegueix cada un d'aquests. Així doncs existeix el teatre infantil, el teatre escolar, el taller de teatre, l'espectacle, el drama i el joc dramàtic (Núñez y Navarro, 2007, p.229). Els jocs que s'empren per a treballar en l'àmbit educatiu són la dramatització i el joc dramàtic, entès també com al seu resultat. Així doncs, podem entendre joc dramàtic com a sinònim parcial de dramatització, encara que aquest terme també es fa servir com a un tipus de joc dramàtic que s'explicarà a continuació (Cervera, 1993).

Dins la dramatització existeixen moltes metodologies que es poden utilitzar en relació a l'edat de la persona que ho practica i tenint en compte què es el que es vol fomentar. Així doncs, serà necessari descriure diferents formes dramàtiques per tal de poder realitzar una adequada pràctica. Les més conegudes són les que s'expliquen a continuació:

Joc simbòlic

És un joc que desenvolupen els nens des de els dos fins als set anys, centrat en una activitat de caràcter espontani on els elements reals poden prendre qualitats imaginàries (Onieva, 2011). Es tracta d'un joc que realitzen els nens centrat en imitacions de la vida quotidiana, com per exemple, fer d'adults o jugar a cuinetes. Aquest tipus de joc és recomanat en Educació Infantil i al primer curs d'Educació Primària.

Joc d'expressió

Es tracta d'un joc simbòlic que realitzen els nens quan deixen volar la seva imaginació i interpreten situacions de la vida real, proporcionant qualitats fictícies als individus i als objectes, de manera que allò que creen podria tenir sentit o no, però per ells sí que en té. (Motos i Navarro, 2003).

Joc dramàtic

Té lloc quan el joc simbòlic es regeix d'unes normes. Aquest joc es basa en la improvisació d'un col·lectiu on no hi ha diferenciació entre espectadors i actors, ja que, tots intervenen en la pràctica. (Motos i Navarro, 2003).

Expressió dramàtica

Inclou una varietat de recursos que s'agrupen en un mateix procés de descobriment i creació, el qual està format per un conjunt de d'activitats d'expressió corporal, expressió lingüística, expressió plàstica i expressió rítmico-musical, jocs de rol, improvisacions, jocs mímic, de titelles, d'ombres, etc. (Tejerina, 1999).

Representació de papers (rol' play')

Aquesta tècnica consisteix en què el guia de l'activitat, ja sigui un mestre o un professor de teatre, explica a un o diversos alumnes una situació, i adjudica a cada un d'ells un personatge que pot ser ell mateix o qualsevol altre, i les característiques i comportament que ha de tenir aquest. La resta d'alumnes fan d'espectadors i observen com els seus companys, per mitjà de la improvisació solucionen la situació proposada pel mestre. (Motos i Navarro, 2003, p.24).

Onieva (2011), explica que per tal que aquesta pràctica sigui efectiva serà necessari que els participants presentin un alt nivell d'empatia, el qual es comença a adquirir entorn als dotze anys.

Improvisació

La RAE ho defineix com "acció sobtada que es fa sense preparació, amb els mitjans que es disposen en aquell moment". És una tècnica molt comuna utilitzada com a base per a realitzar altres tècniques dramàtiques. Per exemple, en el cas anterior de la representació de papers es fa servir la improvisació com a mitjà per desenvolupar l'activitat. Així doncs, depenent de les característiques de l'activitat que es realitzi, es regirà d'unes normes o serà lliure. Per tant, la improvisació pot formar-se a partir de certes condicions donades pel mestre guia de l'activitat, o bé, pot ser totalment una creació pròpia. La creativitat, l'originalitat, i la capacitat de reacció són factors clau en el desenvolupament de la improvisació.

Teatralització

Es pot parlar de teatralització en un ambient teatral o pedagògic. En el primer cas, es tractaria d'un acte que compleixi certes condicions quant a públic i espai, com podria ser un esdeveniment artístic. D'altra banda, es pot donar en un ambient pedagògic, on l'objectiu es centra en transmetre un missatge a un públic que desitja escoltar-lo mitjançant un llenguatge expressiu combinat amb elements teatrals i simbòlics (Onieva, 2011).

Un cop explicats aquests termes cal remarcar que la dramatització, el joc dramàtic i l'expressió dramàtica són utilitzats en moltes ocasions com a sinònims. De fet, autors com Cubero i Navarro (2007) creuen que la determinació d'un concepte o d'un altre serà utilitzada de forma diferent en relació al país en que es realitzi. Aquests expliquen que al nostre país s'ha incorporat el terme joc dramàtic com a sinònim de dramatització, justificant que aquests es basen en una expressió dramàtica estructurada en la qual la finalitat posa el focus en el procés i no en el producte.

En la pràctica de la dramatització s'empren verbs que, malgrat la seva semblança, no impliquen la mateixa acció per aquell que representa un paper dramàtic. Núñez i Navarro (2007) creuen que els verbs actuar, representar i interpretar fan referència a accions diferents.

Analitzem com defineix aquests conceptes la RAE:

- Actuar
 - Interpretar un paper en una obra teatral, cinematogràfica, radiofònica o televisia.
- Representar
 - Interpretar un paper de una obra dramàtica.
- Interpretar
 - Representar una obra teatral, cinematogràfica, etc.

Ens adonem que per a cada definició d'aquests verbs s'utilitza com a sinònim un d'aquests mateixos (actuar=interpretar, representar=interpretar, interpretar=representar).

Així doncs, es pensa que la determinació d'un terme o d'un altre dependrà de la persona que l'utilitzi.

4.2 Evolució del teatre i la seva funció educativa

Abans d'endinsar-nos en la relació que té el teatre amb l'educació és necessari fer un breu repàs a la història i comprendre on neix aquest art escènic i com ha evolucionat fins a l'actualitat.

Llamas (2012) ens ho explica al seu article, identificant diferents etapes històriques on ha hagut canvis importants. Aquest exposa que l'aparició del teatre occidental és desconeguda, encara que existeixen teories que afirmen que l'origen es troba en rituals i pràctiques de caràcter religiós. Identifica el primer període en el teatre occidental, el qual és anomenat clàssic pel fet que la respectiva localització i escriptures de les obres corresponen a les civilitzacions Roma i Grècia, i a les llengües clàssiques grec i llatí. Distingeix que partir del Renaixement té lloc un teatre que cerca el realisme, encara que a finals del segle XIX, es produeix un canvi que enfoca el teatre cap a l'ant realisme. Així i tot, en el teatre contemporani cal destacar que degut a la I

Guerra Mundial es continuà realitzant un teatre realista, però, a diferència del teatre realista del Renaixement, aquest era de caràcter psicològic.

Actualment, el teatre en educació és vist com una pràctica per a que els nens es diverteixin jugant, mostrin una representació als familiars, aprenguin nous coneixements, perdin la timidesa, etc. El joc té molta més importància del que generalment es creu. Les activitats de la pràctica de la dramatització suposen una eina molt útil i potent que serveix com a mitjà d'aprenentatge (Núñez y Navarro, 2007). S'ha de tenir present però, que més enllà d'aquestes finalitats, el teatre com a metodologia educativa ofereix molts altres fins, com per exemple, objectius en l'educació social. Així doncs, la dramatització és una eina educativa pel desenvolupament social i personal. Experts en educació social com Laferrière (1999) apunten que si s'analitzen les aportacions pedagògiques de la pràctica de dramatització amb els objectius de l'escola es produeix un ventall d'oportunitats per realitzar un teatre viu i una ensenyança activa i participativa. Núñez i Navarro també estan a favor d'aquest argument afirmant que “desde la educación, la dramatización se presenta como un instrumento a desarrollar con el fin de rentabilizar sus capacidades respecto a una mejor formación de las personas, tanto en la perspectiva individual como social” (2007, p.227).

Entre les funcions educatives que se'n poden extreure de la dramatització en l'educació es destaquen sobretot el desenvolupament de la creativitat i la comunicació del infants, l'educació en valors i el desenvolupament de les habilitats lingüístiques. Segons Cervera (1993) la dramatització a l'escola és una activitat que inclou el desenvolupament de l'expressió lingüística, l'expressió corporal, l'expressió plàstica i l'expressió rítmico-musical. A les programacions escolars solen treballar cada una d'aquestes expressions de manera separada i en diferents matèries. Per tant, només amb la pràctica de la dramatització s'uneixen i s'exerciten tots aquests tipus d'expressió de manera conjunta i cohesionada. Cal afegir que es presenten de manera lúdica, fet motivador en el procés d'aprenentatge dels infants.

Els fins educatius que aporta la dramatització a l'escola han provocat que durant els darrers anys aquesta disciplina es presenti en el currículum escolar (Núñez i Navarro, 2007). A Espanya és a partir de la LOGSE quan per primer cop s'introdueix la dramatització com a matèria curricular en Educació Primària, formant part de l'Educació Artística juntament amb l'educació plàstica i musical (Tejerina, 1999). En la LOMCE, els conceptes dramatització i teatre apareixen en les àrees de llengua catalana, castellana i anglès.

4.2.1 La importància de la dramatització en el currículum

Si analitzem com tracta la dramatització el currículum de les Illes Balears es pot apreciar com la LOMCE menciona els termes dramatització i teatre en les àrees curriculars de Llengua catalana i literatura, Llengua castellana i literatura i Anglès. És sorprenent com aquests conceptes no es mencionen en l'àrea d'Educació Artística, encara que en aquesta hi ha continguts que ens es poden aplicar en la dramatització.

A partir de la descripció en el currículum de les àrees mencionades que tracten la dramatització (Llengua catalana, castellana i Anglès) he seleccionat els continguts, criteris i estàndards d'aprenentatge avaluable més adequats per aplicar aquesta disciplina en l'Educació Primària.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge avaluable
Producció de textos orals: dramatitzacions.	Utilitzar estratègies per interpretar textos, treballant el ritme, la pronunciació i la entonació adequats.	Interpreta, mitjançant gests i paraules escenes de contes.
Dramatització de textos senzills	Dramatitzar textos adaptats.	Identifica i aplica el ritme, la pronunciació i l'entonació adequats a cada tipus de dramatització.
Dramatització de textos literaris i de situacions de la vida quotidiana	Participar en la representació d'obres de teatre	Representa històries, contes i obres de teatre adequats a l'edat.
Els gèneres literaris: teatre (personatges, acotacions, actes i escenes).	Recitar i dramatitzar textos procedents de la tradició literària popular per millorar la comprensió lectora. Participar en jocs lingüístics dins l'aula.	Escriu textos de caràcter literari i lúdic i els presenta dins l'aula.
Creació de textos literaris en prosa, valorant la creativitat: contes, endevinalles, cançons i teatre.	Interpretar, mitjançant gests i paraules, escenes de contes, obres de teatre, etc.	Fa dramatitzacions individualment i en grup de textos literaris apropiats o adequats a l'edat i de textos de producció pròpia.
Dramatitzacions de textos literaris adaptats a l'edat i de producció pròpies.		

Si busquem les paraules clau, dramatització i teatre, en l'àrea d'Educació Artística, ens adonem que la seva aparició és pràcticament nul·la. Només es menciona el terme dramatització en aquesta frase, “de manera específica, cançons o dramatitzacions senzilles són un vehicle

adequat per adquirir nou vocabulari i per desenvolupar capacitats relacionades amb la parla, com la respiració, la dicció o l'articulació”.

Així i tot, s'ha de tenir present que la dramatització inclou el desenvolupament de diversos tipus d'expressions mencionades en l'apartat anterior (desenvolupament de l'expressió lingüística, l'expressió corporal, l'expressió plàstica i l'expressió rítmico-musical). Així doncs, es pot afirmar que així com es descriu en el currículum d'Educació Primària, aquestes expressions es treballen de forma separada i cada una en matèries diferents, encara que, relacionades entre sí. Analcem la pràctica del teatre a l'escola i les competències bàsiques de l'Educació Primària que s'hi treballen. Monserrat (2009) explica que no s'adquireixen competències aïllades, sinó que totes es complementen i es relacionen entre sí. Seguidament s'enumeren les competències que es treballen mitjançant la dramatització:

1. Competències transversals

1.1 Competències comunicatives

- Competència comunicativa lingüística i audiovisual
- Competència artística i cultural

1.2 Competències metodològiques

- Tractament de la informació i competència digital
- Competència matemàtica
- Competència d'aprendre a aprendre

2. Competències específiques centrades en conveure i habilitar el món

- Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic
- Competència social i ciutadana

Hem de ser conscients de la importància que té la dramatització en el currículum d'Educació Primària. Per aquesta raó, destaquem les aportacions que ha provocat la seva pràctica en l'escola i les que pot continuar aportant en l'educació. Aquestes són les que ens porten a evidenciar el valor que té la dramatització en el currículum escolar.

Per començar, des d'un punt de vista general m'agradaria destacar que la pràctica de la dramatització es basa en el joc. Així doncs, els infants aprenen jugant. Tal com diu Tejerina (1999) el joc és una activitat creadora amb un gran potencial pedagògic, on els infants aprenen descobrint.

Els autors Núñez i Navarro (2007) investiguen quines són les aportacions d'aquest camp per tal d'arribar a una justificació del valor de la dramatització en relació al desenvolupament de les

habilitats socials i de l'àrea Artística. Així doncs, conclouen que la dramatització a l'escola pot aportar el següent:

1. Element motivador per l'aprenentatge. L'aprenentatge vivencial

Hem d'entendre la dramatització com una pràctica que inclou el joc, encara que amb aquesta es treballin altres aspectes. D'aquesta manera, es permet que l'alumne experimenti d'una manera lúdica en l'aprenentatge el qual es presenta com un element motivador.

2. Desenvolupa de la creativitat

La realització de pràctiques dramàtiques potencia la creativitat, ja que en ella els alumnes han de crear situacions, modificar-les, tot improvisant o seguint una línia marcada pel tutor. Així doncs, aquests han de fer servir recursos lingüístics, corporals, musicals, gestuals, etc.

3. Desenvolupament de l'àrea Artística

En la dramatització no es centra únicament en l'adquisició de destreses i habilitats, sinó que tracta de procediments complexos. Intervenien doncs qualitats perceptives i d'auto-expressió, amb una gran càrrega subjectiva i personal.

4. Desenvolupament de les habilitats expressives i comunicatives

És evident que en la pràctica de la dramatització intervenen les capacitats lingüístiques dels alumnes, sent així una eina potent per tal d'enriquir-los en aspectes de la llengua, tals com el vocabulari o el fet d'utilitzar el llenguatge en contextos diferents.

5. Habilitats socials i resolució de conflicte

La dramatització a l'escola és una pràctica que es duu a terme en grup. Així doncs, es presenta com una eina per afavorir l'aprenentatge cooperatiu. A més, durant la pràctica l'alumne experimenta sensacions i és capaç de posar-se en la pell dels seus companys en diferents situacions. Per tant, de manera indirecta es treballa l'empatia amb el grup, facilitant la resolució de conflictes a l'aula.

Motos i Navarro (2003) també enumeren les aportacions que hi fa el teatre al currículum:

1. Viure el cos

En la pràctica del teatre s'inclou tot el cos, tant de manera física com psicològica.

2. Sensopercepció

En l'aprenentatge del teatre es cerca desenvolupar els sentits, així com la percepció.

3. Concentració i atenció

Les tècniques teatrals pretenen introduir al subjecte en la realitat a través de la concentració i l'atenció.

4. La comunicació

El subjecte que realitza una pràctica teatral és un comunicador. Amb les tècniques dramàtiques l'alumne adquireix destreses per comunicar-se i enviar al receptor el missatge correctament.

5. Compatibilitat entre flexibilitat i rigor

És cert que tant l'art com l'educació es basa en un conjunt de regles establertes. Així i tot, en aquesta pràctica les regles mai han de dominar, donant pas a una llibertat que els permeti desenvolupar-se sense límits.

6. Pensament pràctic i autònom

En la resolució de conflictes que es poden mostrar en un joc o pràctica dramàtica, l'alumne serà el que decidirà com actuar. Així doncs, aquest haurà de pensar per sí mateix per tal de resoldre problemes concrets.

7. Desenvolupament, entrenament i control de les emocions

L'alumne desenvolupa l'educació emocional i la intel·ligència interpersonal a través de la realització d'activitats teatrals.

8. Sentiment de grup i interacció social

L'alumne treballa en equip i es sent partidari d'un col·lectiu.

9. Contingut humà

En les practiques dramàtiques sempre es presenta un conflicte el qual els alumnes han de resoldre. El contingut d'aquestes practiques gira entorn la conducta humana i a les relacions interpersonals.

10. Oralitat

Mitjançant la pràctica de tècniques teatrals es desenvolupen tant l'expressió oral com la corporal. A més, també intervé el llenguatge teatral, el qual incloc molts altres, com l'icònic o el musical.

Afegirem a continuació altres aportacions directes que aporta la dramatització als infants, segons Llamas (2012):

- Desenvolupa l'autoestima
- Fa que els alumnes es coneguin millor, i per tant es comprenguin entre ells
- Afavoreix la sociabilitat
- Promou l'autocontrol
- Convida als alumnes a reflexionar
- Es transmeten valors positius
- Els alumnes perden la por de parlar en públic

- S'entrena la memorització
- És divertit i promou el benestar
- S'integren coneixements diferents (Història, art, llenguatge)
- S'introdueixen en noves fórmules d'expressió
- Permet escoltar a la resta de companys d'un grup

No ens cap dubte de les potencialitats que presenta incloure la dramatització en el currículum d'Educació Primària. Acotant a tècniques dramàtiques en concret, quant al joc dramàtic, Tejerina afirma que “aquest joc creador exercirà una influència positiva en aspectes cognitius, lingüístics, afectius i socials i ells l'acolliran gojosos perquè és fonamental per al seu creixement en harmonia i llibertat” (1999, p. 51).

4.2.2 Transversalitat entre matèries

El teatre obre les portes a tots i a tot. Amb això entenem que amb la realització d'activitats dramàtiques, on hi pot participar tothom, es poden tractar temes molt diversos. En Educació suposa una eina educativa molt potent ja que a través de la dramatització es pot treballar qualsevol aspecte i matèria curricular.

A més, com s'ha esmentat anteriorment, amb la pràctica de la dramatització s'exerciten diferents tipus d'expressió, els quals en les programacions escolars es solen treballar separadament.

Es considera que el drama té:

Un espacio en la educación como actividad para el desarrollo artístico, junto al resto de artes como la Música, la Plástica o la Danza, la actividad dramática también se propone como recurso didáctico para la enseñanza de otras áreas por su carácter fuertemente globalizador. Éste incorpora múltiples lenguajes bajo la estructura dramática: musical, icónico, corporal y verbal. (Núñez y Navarro, 2007, p. 240)

Cal destacar que aquests mateixos autors creuen també que la dramatització, a més de ser una eina útil per treballar qualsevol assignatura, amb aquesta també es desenvolupen habilitats socials i educació en valors. És tracta doncs, d'una pràctica interdisciplinària.

4.3 Propostes de teatre per Educació Primària

A continuació es presenten diverses propostes teatrals basades en metodologies que s'han mencionat en l'apartat 4.1. *Conceptes i metodologies teatrals*. He fet una selecció de diferents

activitats proposades per diversos autors, les quals em serveixen de guia i inspiració per l'elaboració de la meua proposta didàctica.

- Proposta per treballar el joc de rol (Navarro, 2003):

En aquesta proposta es presenten tres rols principals:

- Actor: els alumnes s'inventen els personatge i l'acció
- Autor: l'autor és col·lectiu i es prenen decisions sobre l'argument entre alumnes i mestre
- Escenògraf: s'ambienta l'escena amb utillatge, vestimenta i decoració de l'espai

La organització de la proposta consisteix en els següents passos. Abans de començar amb la pràctica del joc, es fa una selecció de temes elegits pels nins. Es duu a terme un tema per sessió. Per exemple, un tema podria ser un "concert de rock" o "la casa del terror". Així doncs, una vegada establert el tema de la sessió cada alumne elegeix un personatge i entre tots defineixen les característiques de l'espai. A continuació té lloc la transformació de l'espai, i en darrer lloc els alumnes es vesteixen d'acord amb el personatge que interpreten.

Navarro enumera una sèrie de regles que s'han de complir en tot moment de la pràctica tals com no poder canviar de personatge excepte si ho indica el mestre, ni tampoc canviar el tema elegit. Es tracta que el nin experimenti amb el seu personatge, accepti idees dels seus companys i mai utilitzi la violència per solucionar conflictes.

- Proposta d'estructuració d'una sessió teatral (Motos i Navarro, 2003):

Aquests autors proposen seguir una dinàmica de sessió basada en diferents moments, els quals són: posada en marxa, relaxació, expressió-comunicació i retroacció.

En cada una d'aquestes parts es duen a terme activitats diferents i la duració d'aquestes és distinta. La part central de la sessió es troba en expressió-comunicació.

En la fase de posada en marxa es duen a terme activitats d'escalfament, de preparació física i mental, de connexió amb l'espai i de cohesió grupal. Aquests autors consideren que aquest és un exercici indispensable en tota pràctica teatral.

A continuació, té lloc la fase de relaxació en la qual es pot dur a terme qualsevol pràctica que afavoreixi l'afluixament muscular i la concentració mental dels alumnes.

Seguidament, arribem a la part central de la sessió. En aquesta fase d'expressió-comunicació es duen a terme jocs que apropen als alumnes al llenguatge dramàtic, com podrien ser la realització d'improvisacions individuals, en microgrups o en parelles.

Per acabar la sessió es duu a terme una retroacció de la tasca realitzada. En aquest moment es posen en comú idees, reflexions i vivències amb la finalitat de comunicar verbalment allò que

han fet durant la sessió. Motos i Navarro proposen realitzar activitats d'interiorització, verbalitzacions simples i intercanvis verbals, transposició a altres formes d'expressió o la presentació d'activitats avaluadores.

- Propostes basades en jocs dramàtics (Morón, 2011):

Aquesta autora ens ofereix diferents exemples per dur a terme el joc dramàtic a l'aula.

- L'inquilí. Es tracta d'un joc en el qual han de formar cases amb un inquilí dintre. Dos alumnes fan de parets, la paret dreta i l'esquerra, i l'altre es col·loca enmig fent d'inquilí. La mestra va donant instruccions les quals provoquen el canvi de parelles, per exemple, pot dir que es canviï la paret dreta, l'esquerra, l'inquilí o que es faci una mudança total.
- El mirall o la fotografia. Són dos jocs que es basen en la imitació i representació del que fan o han fet altres companys. En el cas del mirall, es realitza per parelles i es tracta d'imitar el que fa el nostre company. D'altra banda, el joc de la fotografia és més complicat pel fet que es pot treballar en petit grup o en gran grup. La missió és intentar col·locar els companys en la composició que hauran mostrat anteriorment.
- Realitzar breus dramatitzacions vinculades al tema que estiguin treballant, amb la finalitat d'ampliar conceptes o coneixements. També es pot dur a terme la dramatització de contes. Aquesta darrera proposta es pot fer a partir de contes que no coneixen i que la mestra els llegirà, o bé partint de contes clàssics coneguts per tots els alumnes. Aquesta activitat fomenta la creativitat dels infants, ja que coneixen el conte, però no segueixen el diàleg literal, per la qual cosa ells creen una nova forma de contar-lo.

5. “Hamlet a l'escola”

La proposta didàctica està enfocada a la realització d'una seqüència d'activitats dramàtiques, tot partint d'un context proper als infants per treballar posteriorment en l'obra de Shakespeare, “Hamlet”, considerada una de les grans obres dins la literatura universal.

Penso que per treballar la dramatització és convenient partir des del propi individu, des d'una experiència personal. Es tracta d'una manera de contextualitzar als alumnes i introduir-los de la manera més natural possible la dramatització.

En aquesta proposta s'avalua el procés dels alumnes treballant en els diferents aspectes teatrals que caracteritzen la dramatització, i finalment, encara que no s'avalua, es duu a terme una mostra del treball realitzat.

La proposta està creada per treballar amb alumnes del 6è curs d'Educació Primària, durant el darrer trimestre del calendari escolar. La raó de treballar en el darrer trimestre es deu al fet que

en aquesta proposta es treballa majoritàriament en grup, i aquest és un període on els alumnes ja es coneixen suficientment i es suposa que s'ha treballat la cohesió de treball cooperatiu a l'aula.

La proposta didàctica segueix una estructura cohesionada, partint del treball de l'expressió corporal i oral, per poder treballar els valors, i seguidament, els elements de l'esquema dramàtic a tenir en compte per a representar una escena. Així doncs, es pot entendre l'estructura de la proposta com una piràmide on es va pujant d'un escaló a un altre per arribar a la representació d'una escena dramàtica. Per tant, cap sessió es podria realitzar sense haver realitzat la sessió anterior. Així mateix, es complementen, ja que, el que s'ha treballat en una sessió s'ha de tenir en compte per a la propera. D'aquesta manera, no es tracten temes de forma aïllada, sinó que les sessions es combinen unes amb les altres com si es tractés d'un engranatge.

Quant a l'estructuració de cada sessió, totes segueixen el mateix ordre, manco les tres darreres, dedicades a la creació del decorat i vestuari, l'assaig de la mostra i la mostra. He fet ús de la proposta de Motos i Navarro (2003) que he exposat a l'apartat *4.3 Propostes de teatre per Educació Primària* per estructurar-les, de manera que cada una d'elles està dividida en diferents parts: posada en marxa, relaxació, expressió comunicació i retroacció. En la posada en marxa de cada sessió es duen a terme activitats relacionades amb els objectius i amb la part principal d'aquesta, anomenada en aquest cas expressió-comunicació. En aquestes dues parts es realitzen jocs dramàtics, tals com improvisacions, simulacions, jocs de rol, etc. En la part de comunicació-expressió, la part principal com he esmentat, es treballa l'obra Hamlet. En algunes ocasions en aquesta part de la sessió, abans d'introduir l'activitat relacionada amb Hamlet, es realitza una activitat per apropar l'alumne al que es pretén treballar i contextualitzar l'activitat posterior.

He dissenyat aquesta proposta amb la finalitat de demostrar la dramatització com una eina potent per desenvolupar els alumnes a nivell personal i social en l'Educació Primària.

5.1 Objectius

Els objectius que es pretenen assolir en el desenvolupament d'aquesta proposta didàctica són els següents:

- Potenciar la creativitat i la imaginació dels alumnes
- Desenvolupar la capacitat expressiva del cos mitjançant gests, moviments i postures
- Utilitzar i valorar la veu com un instrument per expressar-nos, comunicar-nos i de creació
- Desenvolupar l'alumne a nivell cognitiu, social i emocional

- Adquirir autonomia en la preparació de les representacions
- Potenciar el treball col·lectiu en la preparació i creació de propostes teatrals
- Experimentar i treballar els components de l'esquema dramàtic
- Fomentar l'esperit crític dels alumnes
- Valorar les produccions dels companys
- Reflexionar i autoavaluar les actuacions realitzades
- Conscienciar sobre els beneficis que aporta la dramatització

5.2 Metodologia

En aquesta proposta totes les sessions impartides són de caràcter pràctic, on l'alumne és el protagonista del seu propi aprenentatge. El mestre té el paper d'explicar i donar les pautes de cada activitat, de guiar a l'alumne quan aquest ho necessiti i de controlar les situacions dins l'aula. Es dona molta importància al feedback entre mestre-alumne i entre els alumnes mateixos. Per això, les sessions segueixen una mateixa estructura, on al final de cada una d'elles té lloc un moment d'expressió d'experiències viscudes i de retroaccions.

Per tal de dur una bona pràctica, es necessari disposar d'un lloc ampli, sense obstacles, on els alumnes es puguin desplaçar lliurement.

Les agrupacions dels alumnes van variant depenent de l'activitat que es realitza. Per tant, treballaran individualment, en parelles i, majoritàriament, en petit grup. Les creacions grupals són les que tenen més dificultat en aquesta proposta didàctica, per aquesta raó, un dels objectius és reforçar i potenciar el treball cooperatiu en la creació i preparació de les propostes teatrals.

A més, cal recordar que un dels objectius principals d'aquesta proposta es potenciar la creativitat dels alumnes. Així doncs, en aquest context l'alumne és creador i no existeixen propostes no vàlides. D'aquesta manera, en l'efectuació de les activitats existeixen moltes respostes. El que no serà vàlid serà no seguir les normes proposades pel mestre. En tot cas, si un alumne s'allunya del que es demana en una de les activitats, el mestre l'ajudarà i el guiarà.

Quant a l'estructuració de la proposta, tal com s'ha explicat 5. *"Hamlet" a l'escola*, les sessions estan dissenyades de tal manera que el que es treballa en una sessió també es treballa en la següent, afegint-hi els nous continguts, i així successivament fins a la darrera, la qual contempla tots els continguts treballats en el transcurs de la proposta didàctica. D'aquesta manera, es treballa de manera evolutiva. He escollit com a component base per iniciar als alumnes en la dramatització l'expressió corporal. Així doncs, en la segona sessió es treballa l'expressió oral a més de la corporal, treballada en l'anterior. Posteriorment es van afegint el treball de valors,

sentiments, cada un dels components de l'esquema dramàtic, i per acabar, l'escena dramàtica, la qual inclou tots els anteriors.

5.3 Desenvolupament de la proposta didàctica

Sessió 1: El cos

Objectius

- Comunicar-se activament amb els companys
- Integració de l'alumne en el grup
- Conèixer les capacitats del propi cos
- Treballar l'expressió corporal a través de moviments, gests i postures
- Improvisar una escena partint de la proposta d'uns personatges i una situació

Continguts

Expressió corporal: moviments, gests i postures

Desenvolupament

- Posada en marxa 25'

Activitat 1)

Els infants caminen lliurement per l'espai, i en escoltar allò que diu el mestre, ho imiten. És important que abans d'iniciar aquesta activitat el mestre indiqui que només poden fer ús del cos, mitjançant moviments, postures i gests, sense utilitzar la veu. El mestre proposa als alumnes: desplaçar-se com una serp, una gallina, un cangur i una tortuga, fer senyals d'auxili, ser una figura d'un museu, caminar com un rei/reina, estirar-nos com quan ens llevem al matí, ballar com si la música sonés molt forta, fer d'espies, fer d'equilibrista d'un circ, fer de mecànic de cotxes i fer de pintors.

Activitat 2)

La segona activitat de la posada en marxa consisteix en fer figures de fang. Així doncs, es fan grups petits de quatre persones que es col·loquen en diferents espais de l'aula. Un company del grup n'ha d'escollir un altre per crear una figura a través del seu cos. L'alumne que crea la figura diu en veu alta els canvis que fa, on pot canviar les seves mans de posició, les seves cames, la inclinació del seu cos, etc. La resta del grup, que no pot mirar mentre es forma la composició, ha d'intentar imitar-lo seguint les indicacions del seu company. En haver acabat la figura, obren els ulls i comproven si estan col·locats de la mateixa forma. Per tal que els alumnes es relacionin entre tots, el mestre anuncia la paraula "canvi", la qual indica que els alumnes tenen 5 segons per canviar-se de grup. Durant la realització d'aquesta activitat tots els alumnes han d'haver creat almanco una figura, i haver fet de figura original.

Activitat 3)

La darrera activitat de la posada en marxa té la finalitat de crear una màquina a través del propi cos, tot mitjançant la cohesió de moviments entre un alumne i un altre. D'aquesta manera, comença un alumne fent un moviment. Seguidament, un altre haurà de pensar un moviment que es cohesioni amb el que ha creat l'alumne anterior. Així doncs, es van afegint els alumnes fins a crear un conjunt de moviments amb coherència, que formen una màquina de persones.

- Relaxació 10'

Es realitza una activitat per tal de relaxar el cos i activar la concentració. Els alumnes s'asseuen en cercle, i giren el cos cap el company que tenen a la seva dreta, formant una espècie de tren. Cada alumne tanca els ulls, i han de dibuixar una lletra a l'esquena del company que tenen davant seu. Aquest, ha d'esbrinar de quina lletra es tracta.

Mentrestant, el mestre va indicant que mantinguin una respiració profunda i controlada. Si cal, també intervindrà en aquells alumnes que no tinguin una bona postura o presentin alguna tensió muscular.

- Expressió/comunicació 45'

El mestre agrupa els infants en petits grups. El mestre assigna una situació, o un moment puntual de l'obra de Hamlet a cada grup, sense que la resta ho escolti. Llavors, cada grup ha de representar aquesta escena, modificant-la si cal, mitjançant moviments i gestos. Els alumnes disposen d'un temps limitat per pensar i planejar com ho poden representar. Quan cada grup mostra la seva escena o situació, la resta fa de públic. Després de cada representació, el públic ha d'intentar explicar en paraules allò que han representat els seus companys.

Les situacions que proposa el mestre a cada grup són les següents:

- Els guàrdies han presenciat el fantasma del rei Hamlet. El seu fill, quan és assabentat de la notícia pel seu amic Horacio, decideix esperar tota la nit per apreciar la seva aparició. En aparèixer de nou el fantasma, aquest li explica a Hamlet que ha estat el seu germà qui l'ha assassinat. El rei difunt vol que el seu fill es vengui de la seva mort.
- Els amics de Hamlet acudeixen a palau per comprovar els rumors associats a la seva bogeria. Aquests porten uns còmics per representar una obra, que finalment és guiada per Hamlet on es reproduïxen els fets que porten a la mort del seu pare en mans de Claudio, qui després, es casa amb l'esposa d'aquest. Aquest darrer que hi és present, es sent culpable i desapareix d'escena.
- Hamlet parla amb la seva mare, qui tracta d'entendre l'estrany comportament del seu fill. En aquesta conversa, Hamlet acusa a la seva mare d'haver-se casat tan sobtadament amb el seu oncle, Claudio. Durant aquest diàleg, Hamlet sent un renou i es pensa que és

Claudio espia-los. Hamlet sense pensar-ho, el mata, però la sorpresa l'envaeix en veure que no és el seu oncle a qui acaba d'assassinar, sinó Polonio.

- Durant el duel entre Laertes i Hamlet, Ofelia, sense voler es beu la copa enverinada. Laertes es sent culpable i explica que va ser Claudio qui va posar verí a la copa. Davant aquesta situació Hamlet sent una ira tan gran cap al seu oncle Claudio, que acaba matant-lo.

- Retroacció 10'

Els alumnes es col·loquen asseguts en cercle. És el moment de compartir amb la resta les experiències viscudes durant la sessió, de comentar el que més els ha agradat, el que més els ha costat, problemes que han pogut sorgir i proposar solucions, què poden millorar, etc. Per intervenir els alumnes es van passant una pilota. La norma que han de complir tots és que només pot parlar qui té la pilota a la mà. Si hi ha un alumne que vol fer un comentari respecte el que acaba de comentar un altre, aquest aixecarà la mà i l'alumne que parlava li passarà la pilota.

Material

- Una pilota petita

Avaluació

- Mostrar una bona actitud i iniciativa durant la realització de les activitats
- Respectar als companys
- Comunicar-se amb el grup en la preparació i efectuació de les activitats
- Ser capaç d'expressar-se mitjançant gests, moviments i postures

Sessió 2: La veu

Objectius

- Utilitzar i valorar la veu com un instrument per expressar-nos, comunicar-nos i de creació.
- Dramatitzar un text teatral, exercitant la dicció i l'entonació
- Desenvolupar la capacitat expressiva
- Practicar l'expressió oral mitjançant la lectura de textos teatrals

Continguts

Expressió oral: la veu

Dramatització d'un text teatral

La dicció i l'entonació

Desenvolupament

- Posada en marxa 20'

Activitat 1)

Es realitza un escalfament vocal mitjançant la vocalització de paraules. Els alumnes, asseguts en cercle, van dient paraules, un a un, en les quals, han d'allargar totes les vocals. Per exemple, si un alumne diu finestra, han d'exagerar les vocals d'aquesta paraula (fiiiineestraa).

Seguidament, es fa una altra ronda, però en aquest cas, s'afegeix una condició. Els alumnes han de dir la paraula en el to més greu que puguin, i en el més agut.

Per acabar, es fa una darrera ronda que consisteix en posar-se un llapis en horitzontal a la boca i pronunciar una frase. Aquest exercici ajuda efectuar correctament la posterior vocalització. Així doncs, tal com han fet a les altres rondes, els alumnes van participant d'un en un, dient en una frase allò que més els agrada fer. Si en algun moment hi ha un alumne que no entén el que ha dit un altre, aquest aixeca la mà, i l'altre ha de repetir la frase tantes vegades com sigui fins que l'entengui tothom.

Activitat 2)

Aquesta activitat es realitza en el mateix cercle de l'activitat anterior. El mestre, ha preparat unes targetes on hi ha escrit un tipus de renou que pot fer un animal, una màquina, les persones en expressar una emoció, etc. Llavors, per ordre, els alumnes van efectuant els respectius sons, i els altres han d'esbrinar de quin renou es tracta. En alguns casos, com en el de representar emocions o estats d'ànim, els alumnes poden fer ús del llenguatge corporal, que inconscientment va acompanyat en l'efectuació de determinats sons.

- Relaxació 10'

Es realitza un massatge facial, amb la intenció de relaxar els músculs de la cara que intervenen en la vocalització. El mestre va guiant el massatge.

- Expressió/comunicació 45'

Es realitza una lectura dramatitzada. El mestre organitza els alumnes en diferents grups, i els dona un text dialogat que forma part de l'obra de Hamlet. El mestre ha seleccionat tres diàlegs, un d'ells on apareixen quatre personatges, i als altres n'hi apareixen dos. Es fan els grups depenent del nombre d'alumnes que hi ha a la classe. Si per quadrar els grups hi ha un alumne que es queda fora, aquest interpretarà un monòleg de la mateixa obra.

Cada alumne té una còpia del text (veure Annexos). El mestre dona les següents instruccions que han de seguir:

- a) Realitzar una lectura individual i silenciosa del text.
- b) En grup, identificar característiques bàsiques dels personatges, les emocions que expressen i el seu estat d'ànim.

- c) Llegir la lectura en veu alta, posant èmfasi a les paraules i a les accions que durien a terme els personatges. Així com també s'ha de tenir present el to de veu i realitzar una entonació adient.
 - d) Llegir els criteris d'avaluació de la rúbrica que es tindran en compte a l'hora de la demostració de la lectura dramatitzada davant els seus companys, els quals els avaluaran.
 - e) Assajar la lectura amb el grup o individualment en el cas de fer el monòleg.
 - f) Realitzar la lectura dramatitzada davant els companys.
- Retroacció 15'

Cada alumne tindrà assignat un company al qual haurà d'avaluar mitjançant la següent rúbrica.

AVALUACIÓ LECTURA DRAMATITZADA GRUP ____		1 Gens	2 Poc	3 Suf.	4 Força	5 Molt
CLAREDAT EN L'EXPRESSIÓ	Vocalitza, parla clar i entona adequadament					
	El volum de la veu és adequat					
	El ritme és pausat, ni lent ni ràpid					
	Parla sense abusar de repeticions ni rectificacions					
	Respecta els signes de puntuació					
	Acompanya la lectura amb un llenguatge corporal					

Llavors, cada alumne entrega l'avaluació del company a l'alumne pertinent. En aquest moment cada alumne observa detingudament l'avaluació.

A continuació, com es fa a cada sessió, els alumnes es col·loquen asseguts en cercle. És el moment de compartir amb la resta les experiències viscudes durant la sessió, de comentar el que més els ha agradat, el que més els ha costat, problemes que han pogut sorgir i proposar solucions, què poden millorar, etc. Per intervenir els alumnes es van passant una pilota. La norma que han de complir tots és que només pot parlar qui té la pilota a la mà. Si hi ha un alumne que vol fer un comentari respecte el que acaba de comentar un altre, aquest aixecarà la mà i l'alumne que parlava li passarà la pilota.

Material

- Llapis per alumne
- Targetes amb renous escrits
- Còpia del text a dramatitzar (una per alumne)
- Rúbrica d'avaluació (una per alumne)

- Pilota petita

Avaluació

S'avaluen els criteris de la rúbrica que utilitzen per avaluar els alumnes, a més dels següents:

- Mostra una bona actitud i iniciativa durant la realització de les activitats
- Respecta als companys
- Es comunica amb el grup en la preparació i efectuació de les activitats
- És capaç d'utilitzar la veu per expressar-se, comunicar-se i crear

Sessió 3: Els valors

Objectius

- Relacionar i comprendre la realització d'accions per expressar idees i sentiments
- Assolir valors socials i educar en relació als sentiments
- Treballar la comunicació no verbal i el llenguatge corporal

Continguts

Expressió corporal: llenguatge corporal i comunicació no verbal

Valors i sentiments

Desenvolupament

Abans de començar la classe es realitza una pluja d'idees sobre els sentiments i valors que coneixen els infants. El mestre en fa una llista.

- Posada en marxa 25'

Activitat 1)

Els alumnes es desplacen lliurement per l'espai. El mestre, va enunciant sentiments a partir de la llista que han creat els alumnes, i ells han de desplaçar-se representant aquell sentiment. Per exemple, si el mestre diu ràbia, els alumnes han de moure's per l'espai representant aquest sentiment. En haver representat tots els sentiments que hi ha a la llista, els alumnes s'asseuen en cercle i els mestre els convida a atribuir cada un d'aquells sentiments que han representat els valors que es podrien mostrar a partir de cada un d'ells.

Activitat 2)

En aquesta activitat, el mestre narra una història on el protagonista, que serà interpretat per cada un dels infants, viu diferents situacions. Els alumnes han d'expressar mitjançant gestos i moviments com actuarien en cada una d'elles. La història és la següent:

“Sona el despertador el matí i m'aixeco espantat. Me'n adono que arribo tard a l'escola i em preparo molt ràpidament. Quan arribo a la cuina veig que la mare m'ha preparat un berenar exquisit, i prefereixo gaudir-lo. Agafo la motxilla, que pesa molt, i em dirigeixo a agafar el bus per anar a l'escola. Quan estic a punt d'arribar a la parada me'n adono que m'he deixat el

berenar. Penso en si tornar a casa. Mentre pensava, el bus ha passat davant meva i no me n'he adonat. Decideixo anar a l'escola a peu. Pel camí em trobo a una persona major que necessita ajuda per creuar el carrer, i ho faig. Em sent content d'haver fet un bon acte quan de sobte, em sorprèn trobar-me un bitllet de 10€ sobre l'acera. L'agafo sense que ningú em vegi però em sento culpable d'haver agafat una cosa que no em pertany. Arribo a l'escola, i la mestra em renya davant tots els meus companys per haver arribat tan tard. Sento molta vergonya i em sento trist. És hora d'examen. Intent concentrar-me el màxim possible, i en acabar, la mestra el revisa. Em dona l'enhorabona perquè he tret el màxim de nota. Ho celebri interiorment, ja que hi ha companys que encara no han acabat l'examen.”

- Relaxació 5'

Cada alumne cerca un lloc per acomodar-se en la posició que més còmode es senti. En silenci i amb els ulls tancats, reflexionen sobre com s'han sentit en cada situació i ho comparen amb situacions que ells mateixos han viscut.

- Expressió/comunicació 45'

Activitat 1)

Improvisacions en petit grup on han de representar tres sentiments de lliure elecció. A més, si volen poden pensar en una cançó adient per acompanyar la representació. En haver realitzat cada improvisació, la resta de la classe ha d'esbrinar quins són els tres sentiments que han mostrat els seus companys.

Activitat 2)

En petits grups es realitza un joc de rol. El mestre selecciona diferents personatges de Hamlet, i recorda les característiques de cada un. Els alumnes disposen d'uns minuts per pensar una situació que no necessàriament ha de formar part de l'obra, sinó que pot ser totalment inventada. La condició més important és que en la situació que representin han de reflectir un valor. En haver passat els minuts que disposen per pensar la situació, cada grup durà a terme el joc de rol mentre els altres fan d'espectadors.

- Retroacció 15'

Els alumnes es col·loquen asseguts en cercle. És el moment de compartir amb la resta les experiències viscudes durant la sessió, de comentar el que més els ha agradat, el que més els ha costat, problemes que han pogut sorgir i proposar solucions, què poden millorar, etc. Per intervenir els alumnes es van passant una pilota. La norma que han de complir tots és que només pot parlar qui té la pilota a la mà. Si hi ha un alumne que vol fer un comentari respecte el que acaba de comentar un altre, aquest aixecarà la mà i l'alumne que parlava li passarà la pilota.

Material

- Una pilota petita

Avaluació

- Mostra una bona actitud i iniciativa durant la realització de les activitats
- Respecta als companys
- Es comunica amb el grup en la preparació i efectuació de les activitats
- Relaciona i comprèn la realització d'accions per expressar idees i sentiments
- Identifica sentiments representats en les improvisacions
- És capaç d'improvisar una situació d'acord amb les pautes que dona el mestre
- Reflexiona sobre els sentiments i valors
- Es comunica utilitzant la comunicació no verbal i el llenguatge corporal

Sessió 4: Elements esquema dramàtic. Temps/època, tema, conflicte i argument

Objectius

- Aproximació i relació amb l'entorn social
- Resolució de conflictes
- Representació de temes en una escena dramàtica

Continguts

- Elements de l'esquema dramàtic: temps/època, tema i argument

Desenvolupament

- Posada en marxa 25'

Activitat 1)

Caminem per l'espai i el mestre va enunciant el que han de fer els infants, implicant que aquests realitzin diferents accions en diferents èpoques. Així doncs, els alumnes han de representar aquella acció d'acord en l'època indicada. El mestre anuncia el següent: oficis del temps dels nostres padrins, oficis de l'època actual, oficis del futur; com aconseguen menjar en la prehistòria?, com aconseguim menjar actualment?, etc.

Activitat 2)

Els alumnes es mouen lentament per l'espai i es van passant una pilota mentre creen l'argument d'una història. No importa que aquesta tingui sentit, el que compta és que l'argument quedi clar: ha d'haver un inici, un nus i un desenllaç. Per tant, ha d'haver una introducció, llavors ha de sorgir un conflicte, el qual, finalment es soluciona o no al desenllaç de la història.

- Relaxació 10'

Els alumnes s'allarguen al sòl, i amb els ulls tancats han de visualitzar la història que contarà el mestre.

- Expressió/comunicació 45'

Activitat 1)

Es fan grups de tres o quatre alumnes cada un. Cada grup ha de pensar en un conflicte entre aquestes persones i com ho podrien resoldre. Tenen cinc minuts per pensar la situació-conflicte. Llavors, cada grup ho mostra als companys. Primer, mostren el conflicte en una posició, quiets, com si fos una imatge. A continuació, mostren la situació i la resolució del conflicte. Els companys, que fan de públic han d'esbrinar quin era el conflicte. El mestre pot donar idees dels conflictes a representar, per exemple, poden ser tres amics que es barallen per jugar a la play, dos estrangers que s'han perdut per la ciutat i demanen ajuda a la policia però no s'entenen, gent que discuteix sobre qui és el primer de la cua en el supermercat, etc.

Activitat 2)

El mestre organitza la classe en tres grups. Cada un, han de posar-se d'acord i identificar en l'obra Hamlet:

- a) Temps o època en que es situen els fets
- b) Tema principal de l'obra
- c) L'argument, de forma resumida, identificant les tres parts principals de l'obra (inici, nus i desenllaç)

Llavors, han de triar un alumne del grup per fer de portaveu. Així doncs, el portaveu de cada grup diu en veu alta les respostes de la tasca realitzada. Es comparen i arriben tots plegats a un acord sobre cada un dels aspectes analitzats.

Activitat 2)

Un cop ben identificades les parts de l'obra de Hamlet els alumnes treballaran tots plegats en la següent tasca.

Els alumnes han de canviar els següents aspectes de l'obra original amb la condició que els canvis han de mostrar-se en l'època actual, el segle XXI:

1. Modificar l'espai principal de tota l'obra (en la versió original la major part de l'acció té lloc al Palau Real d'Elisborg, a Dinamarca)
2. Modificar el conflicte principal, sempre respectant el tema principal de l'obra, la venjança
3. Modificar el final de l'obra

La condició és que els canvis han de respectar el segle XXI. En haver realitzat aquests canvis proposats pel mestre, han de pensar tres modificacions més, de lliure elecció, però amb la mateixa condició anterior, reflectir l'època actual.

En tenir clares totes les modificacions, el mestre les apunta en una llibreta, ja que aquesta tasca serveix per poder treballar en les pròximes sessions.

- Retroacció 10'

Els alumnes es col·loquen asseguts en cercle. És el moment de compartir amb la resta les experiències viscudes durant la sessió, de comentar el que més els ha agradat, el que més els ha costat, problemes que han pogut sorgir i proposar solucions, què poden millorar, etc. Per intervenir els alumnes es van passant una pilota. La norma que han de complir tots és que només pot parlar qui té la pilota a la mà. Si hi ha un alumne que vol fer un comentari respecte el que acaba de comentar un altre, aquest aixecarà la mà i l'alumne que parlava li passarà la pilota.

Material

- Una pilota petita

Avaluació

- Mostra una bona actitud i iniciativa durant la realització de les activitats
- Respecta als companys
- Es comunica amb el grup en la preparació i efectuació de les activitats
- Identifica les diferents parts de l'esquema dramàtic
- És capaç de planejar i representar un conflicte dramàtic
- Demuestra originalitat en la resolució de conflictes
- Aporta idees en les modificacions de l'obra

Sessió 5: Elements esquema dramàtic. Personatges

Objectius

- Potenciar la creativitat
- Creació d'un personatge dramàtic a partir dels elements que el caracteritzen
- Anàlisi i caracterització de personatges a partir d'una situació dramàtica coneguda

Continguts

- Elements de l'esquema dramàtic: els personatges

Desenvolupament

- Posada en marxa 20'

Activitat 1)

Es fan tres files, on els alumnes es col·loquen en una certa distància. L'alumne que inicia l'activitat té una pilota a la mà, la qual s'aniran passant entre els companys fins arribar al darrer. L'exercici consisteix en què, el primer de la fila camina un tros de manera natural. Llavors, l'alumne que ve després d'aquest l'ha d'imitar exagerant-lo una mica. El tercer fa el mateix però encara més exagerat, canviant fins i tot l'estat d'ànim, i així successivament fins arribar al darrer de la fila. Tots els alumnes han de rotar, de tal manera que passin pel primer de la fila fins al darrer.

Activitat 2)

Els alumnes es desplacen lliurement per l'espai, però han d'anar experimentant noves formes de desplaçar-se, cap on van, qui són, com es senten, etc. És a dir, s'han de ficar dins la pell de diferents personatges que se'ls van ocorrent. Per exemple, poden fer d'una persona major que va a veure al seu net i es sent feliç o bé poden fer d'un personatge malvat i orgullós que es sent superior a la resta. Així doncs els alumnes experimenten i pensen en les característiques del personatge, però quan el mestre faci dues mamballetes aquests han de quedar quiets. Llavors la mestre els farà preguntes relacionades amb el personatge que fan. La finalitat d'aquest exercici és que els alumnes siguin conscients dels elements i les intencions que caracteritzen el personatge que realitzen.

- Relaxació 10'

Els alumnes es col·loquen fent un cercle i es duen a terme estiraments del cos. Cada alumne proposa un estirament diferent i el realitzen. Es fan dues rondes, de manera que cada alumne proposa dos estiraments.

- Expressió/comunicació 50'

Activitat 1)

Construir un dels personatges que formen part del desenllaç creat en la sessió anterior. El mestre fa una explicació dels elements que s'han de tenir en compte per a la creació dels personatges. Les tres preguntes fonamentals que ha de tenir molt clares la persona que interpreta un personatge teatral són: Qui sóc? D'on venc? I, a on vaig? Per saber qui són, convé fer un anàlisi de les característiques del personatge. Així doncs, el mestre proposa als alumnes emplenar una fitxa de personatge, que implicarà abans de tot, pensar de quin personatge que formi part del desenllaç de l'obra creat en la sessió anterior ho fan. El mestre ha d'intentar que es faci una fitxa de cada un dels personatges que hi apareixen, però, potser alguns s'hauran de repetir. En aquesta han d'emplenar els següents aspectes: característiques físiques i psicològiques, sexe, edat, professió, posició social, veu, manera de caminar, manera d'expressar-se, gusts personals i vestimenta que porten en el moment del desenllaç de l'obra.

Activitat 2)

Un cop cada alumne ha creat la seva fitxa de personatge, l'ha de presentar davant la resta de la classe. Ho ha de fer interpretant el seu personatge (tenint present la seva forma de parlar i expressar-se), tot explicant allò que ha escrit en la seva fitxa.

- Retroacció 10'

Els alumnes es col·loquen asseguts en cercle. És el moment de compartir amb la resta les experiències viscudes durant la sessió, de comentar el que més els ha agradat, el que més els ha costat, problemes que han pogut sorgir i proposar solucions, què poden millorar, etc. Per intervenir els alumnes es van passant una pilota. La norma que han de complir tots és que només pot parlar qui té la pilota a la mà. Si hi ha un alumne que vol fer un comentari respecte el que acaba de comentar un altre, aquest aixecarà la mà i l'alumne que parlava li passarà la pilota.

Material

- Una pilota petita
- Fitxa del personatge

Avaluació

- Mostra una bona actitud i iniciativa durant la realització de les activitats
- Respecta als companys
- Es comunica amb el grup en la preparació i efectuació de les activitats
- Identifica les diferents parts de l'esquema dramàtic
- Analitza les característiques d'un personatge dramàtic
- És capaç de crear un personatge dramàtic a partir dels elements que el caracteritzen

Sessió 6: L'escena

Objectius

- Representació d'una escena dramàtica
- Identificació dels elements de l'esquema dramàtic: espai, temps, tema, conflicte i argument

Continguts

L'escena dramàtica

Desenvolupament

- Posada en marxa 15'

Activitat 1)

Els alumnes es col·loquen drets fent un cercle. Es tracta d'un joc en què els alumnes demanen a un company un dels elements de l'esquema dramàtic (espai, temps, tema, conflicte, argument)

d'un conte clàssic o pel·lícula molt coneguda. Ho poden demanar a qualsevol company, i per fer-ho fan un copet de mans apuntant-lo. El company haurà de respondre el més aviat possible, ja que el mestre posarà un compte enrere de 30 segons. En haver passat aquest temps el mestre dirà "stop" i l'alumne que estigui parlant haurà d'imitar un personatge d'aquest conte o pel·lícula i asseure's amb les cames allargades. Així doncs, el company que estigui a la seva dreta, quan li toqui parlar, abans haurà de fer tres bots d'una banda a l'altre de les cames del seu company. El joc acaba quan la majoria dels alumnes estan asseguts.

- Relaxació 10'

El mestre posa música amb diferents canvis de ritme, i els alumnes es desplacen per l'espai fent el que sentin. Poden ballar, allargar-se, fer estiraments, caminar, fer respiracions profundes, etc.

- Expressió/comunicació 50'

Activitat 1)

A partir de les dues sessions anteriors es crea i es representa una escena que plasma el desenllaç creat a la sessió 4 interpretant amb els personatges treballats a la sessió 5.

Abans de tot, el mestre recorda als alumnes les modificacions que van efectuar en l'obra Hamlet. Els alumnes disposen també de la fitxa de personatge, la qual els ajudarà en la posterior representació. Així doncs, tenint en compte la situació final de l'obra i la caracterització de cada un dels personatges que hi apareixen es durà a terme una improvisació de l'escena final. Es tracta d'una improvisació que en tot moment ha de seguir el fil conductor de la història ja creada, per tant, no poden representar nous successos.

Depenent del nombre de personatges que apareguin en aquesta escena, haurà alumnes que repetiran l'escena més d'un cop.

- Retroacció 15'

Els alumnes, des de la sessió on treballaren els personatges, ja saben quina és la vestimenta de cada un dels personatges que han interpretat. Per tant, el mestre encomana als alumnes una tasca, que és la de portar opcions de roba que necessiten per a la representació.

Els alumnes es col·loquen asseguts en cercle, i per torns, van intervenint aportant l'attrezzo i materials que necessiten per crear el decorat de l'escena representada en aquesta sessió. El mestre en fa una llista per portar el material necessari a la següent sessió.

Llavors, és el moment de compartir amb la resta les experiències viscudes durant la sessió, de comentar el que més els ha agradat, el que més els ha costat, problemes que han pogut sorgir i proposar solucions, què poden millorar, etc. Per intervenir els alumnes es van passant una pilota. La norma que han de complir tots és que només pot parlar qui té la pilota a la mà. Si hi ha un

alumne que vol fer un comentari respecte el que acaba de comentar un altre, aquest aixecarà la mà i l'alumne que parlava li passarà la pilota.

Material

- Una pilota petita
- Reproductor de música
- Fitxa del personatge

Avaluació

- Mostra una bona actitud i iniciativa durant la realització de les activitats
- Respecta als companys
- Es comunica amb el grup en la preparació i efectuació de les activitats
- Identifica i relaciona les diferents parts de l'esquema dramàtic
- És capaç d'escenificar una escena dramàtica
- Representa un personatge dramàtic a partir dels elements que el caracteritzen

Sessió 7: Decorat i vestuari

Aquesta sessió està dedicada a decidir el vestuari que portaran els alumnes a la mostra de l'escena creada en la sessió 6 i la creació del respectiu decorat. Està dividida en dues parts. Primer, els alumnes s'asseuen asseguts formant un cercle i un per un, van mostrant les opcions de vestuari del personatge que han portat de casa. Entre tots, es decideix el vestuari definitiu de cada alumne.

Llavors, es procedeix a organitzar i crear el decorat de l'escena. El mestre ha portat el material que van apuntar en la sessió anterior, i organitza els alumnes en diferents grups de treball per crear el decorat. Cada grup elegeix un portaveu per comunicar-se amb els altres i amb el mestre.

Sessió 8: Assaig mostra

En aquesta sessió es duu a terme un assaig de la mostra. El mestre comunica als alumnes que en aquesta hi participen tots i realitzaran una representació davant tots els cursos d'Educació Primària.

Aquesta mostra es divideix en tres parts. A mode d'introducció es representaran el punt 1 i 2, i per finalitzar, el punt 3. En aquest darrer els alumnes duran a terme una mostra de l'escena dramàtica, la qual és la que té més rellevància ja que incorpora els diferents elements de l'esquema dramàtic treballats durant la proposta didàctica.

1. Mostra de la sessió d'expressió corporal: esc
2. Mostra de la sessió d'expressió oral: la lectura dramatitzada
3. Mostra de l'escena dramàtica: Hamlet del segle XXI

El mestre haurà realitzat un Planning sobre els horaris de la mostra a cada un dels cursos i organitzarà els alumnes en diferents grups. Per tant, tots els alumnes de la classe participen en la representació de les tres parts de la mostra, però, no sempre actuaran els mateixos en cada mostra, sinó que els grups aniran rotant.

Així doncs, un cop explicada la organització de la mostra es dona pas a l'assaig. Es duu a terme de manera organitzada. Els alumnes es van agrupant amb els grups que treballaren en cada una de les activitats que es representaran a la mostra. D'aquesta manera, primer assagen l'escena de la sessió d'expressió corporal, llavors la lectura dramatitzada i per acabar, l'escena dramàtica del Hamlet del segle XXI.

Sessió 9: Mostra

Es realitza la mostra que han assajat en la sessió anterior a tots els cursos d'Educació Primària de l'escola.

5.4 Temporalització i espai

La proposta didàctica es realitza durant el tercer trimestre del calendari escolar i està composta d'un total de 9 sessions. Prèviament els alumnes disposen del primer i segon trimestre per llegir individualment Hamlet de Shakespeare, tasca necessària per tal de poder executar amb èxit el desenvolupament de la proposta.

Totes les sessions tenen una durada d'1h i 30min, encara que la distribució del temps és diferent en cada una d'elles. En l'apartat anterior, *5.3 Desenvolupament de la proposta didàctica*, es pot veure quant de temps es dedica a cada activitat.

Es requereix d'un lloc ample i sense obstacles per poder realitzar les sessions adequadament. L'espai ideal podria ser el gimnàs o un saló d'actes. En el cas que per qüestions organitzatives no es pugui fer ús del gimnàs en el desenvolupament de la proposta o de no disposar d'un saló d'actes, les sessions s'hauran de dur a terme a una aula on no hi hagi taules ni cadires pel mig.

6. Conclusions

Havent finalitzat aquest treball, estant aleshores molt familiaritzada amb el tema exposat, puc reafirmar la meua hipòtesi inicial sobre la potencialitat d'introduir la dramatització a les aules. Coneixent tots els beneficis que pot aportar la seva pràctica i les infinites possibilitats que ofereix, penso que aquesta hauria de ser una matèria curricular present en totes les etapes educatives, des de l'Educació Infantil, passant per Primària, i fins i tot en l'ESO.

Aquesta proposta es presenta com una eina didàctica atractiva, motivadora i eficient per posar en pràctica la dramatització a les escoles amb l'objectiu d'ajudar al procés de desenvolupament

dels infants, tot adquirint competències artístiques, lingüístiques i socials. He procurat elaborar una proposta que conglomeri distintes metodologies de treball combinant el treball individual, per parelles i el treball cooperatiu en grups reduïts. És tan important aprendre a resoldre situacions per un mateix, com en grup, ja que la realitat que es trobaran els alumnes en sortir de l'escola és així i convé preparar-los. Així doncs, amb aquesta proposta pretenc apropar als alumnes a la realitat a la qual s'han d'enfrontar, la vida, atès que, entre els principals processos que es desenvolupen, no només en la meua proposta sinó en qualsevol relacionada amb la dramatització, trobem el procés d'autoconfiança, la maduració cognitiva, social i emocional.

Aquest treball s'ha enfocat a la realització d'una proposta didàctica per dur a terme al darrer trimestre del 6è curs d'Educació Primària on es treballen els principals elements de l'esquema dramàtic, partint de l'experiència dels infants, per poder treballar aquests aspectes amb Hamlet. Quant a les limitacions d'aquesta proposta destacaria l'elevat grau de participació que es requereix per part de l'alumnat per tal de desenvolupar les sessions amb èxit. M'agradaria esmentar que soc conscient d'aquest factor des del primer moment en què vaig decidir que tota la proposta fos pràctica, la qüestió és que penso que l'únic fet que pot incitar els infants a no participar com cal és que aquests es topin amb un mestre que no els animi ni els motivi. Dit això, és molt important saber com expressar-se, comunicar-se i dirigir-se cap als alumnes, mostrant interès en allò que s'explica, contagiant energia positiva que els inciti a participar, a respectar-se, a valorar-se a i a confiar en sí mateixos. A més, opino que els mestres, per posar en pràctica la dramatització a les aules, no necessiten una formació específica. Encara així, considero indispensable que aquests coneguin estratègies, metodologies i sobretot, les possibilitats que aquest art pot oferir.

Aquesta proposta es pot aplicar a tots els nivells d'Educació Primària, adaptant tant la dificultat de les activitats proposades com l'obra amb la qual es treballa en aquesta, Hamlet. També seria possible escollir una altra obra teatral adequada al nivell en qüestió. Per tant, l'estructura base de la proposta podria servir per a qualsevol curs, ja que les sessions estan organitzades de tal manera que segueixen una estructura lògica, des del treball de l'expressió corporal fins a la cohesió dels elements de l'esquema dramàtic. Encara així, aquesta és només una manera de treballar la dramatització a l'escola, ja que, com he esmentat anteriorment, les possibilitats de treballar-la són infinites.

Definiria el meu treball com una proposta per introduir aquesta disciplina, ja que es treballen els principals aspectes teatrals amb les tècniques dramàtiques més conegudes. Aquest es podria

ampliar de moltes maneres, com podrien ser dedicant més sessions a cada un dels continguts, o treballar amb recursos teatrals més específics com les titelles, les màscares o les ombres corporals. A més a més, aquesta proposta podria convertir-se en un projecte de curs, ampliant com acabo de mencionar, les sessions i els continguts, però també combinant diferents matèries, com matemàtiques, català, anglès, música, història, etc. Per posar un exemple, es podrien introduir i treballar les mesures del sistema mètric en l'elaboració i creació de la decoració i material de la mostra final que es realitza en la meva proposta. Cal tenir en compte també que, en aquesta ocasió he dissenyat una proposta prenent la dramatització com un recurs didàctic. Amb això vull remarcar que, no sols es pot emprar la dramatització com un recurs, sinó que, cal recordar que aquesta té una alta versatilitat i es pot fer servir com a metodologia en qualsevol matèria curricular.

El que m'ha aportat tant la realització de la recerca sobre el tema escollit per fonamentar teòricament aquest treball com la creació de la proposta didàctica m'ha enriquit en la coneixença de molts aspectes que posaré en pràctica en un futur. Quan sigui mestra els meus alumnes podran gaudir de les infinites possibilitats que ens ofereix la dramatització, tot ajudant-los a ser persones més competents i preparar-los per enfrontar el seu dia a dia, dins i fora de l'escola.

7. Bibliografia

- Cervera, J (1993). Dramatización y teatro: precisiones terminológicas y conceptuales. *Lenguaje y textos*, 4, 101-110.
- Dramatización y Educación: Aspectos Teóricos. *En: Teoría de la Educación*. 2007. Vol. 19. Pág. 225-252
- El Juego Dramático: Espacio de Comunicación con los Niños desde los Niños. *En: Homoartístico*. 2003. Vol. 8. Pág. 20-27
- González, M (2009) Desenvolupament de les competències a l'escola: una experiència a través del teatre. *Revista catalana de pedagogia*, 7. 283-298
- <http://weib.caib.es/>
- Llamas, J (2013, 4 de enero). ¿Por qué es aconsejable que los alumnos representen obras de teatro en Educación Primaria? *Artseduca*. Recuperado de: <http://www.artseduca.com/>
- Morón, M.C. (2011) El juego dramático en educación infantil. *Temas para la educación*, vol. (12), 1-15.
- Motos, T. i Navarro, A. (2003). El paper de la dramatització en el currículum. *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 29, 10-28.
- Onieva, J. L. (2011). La dramatización como recurso educativo: estudio comparativo de una experiencia con estudiantes malagueños de un centro escolar concertado y adolescentes puertorriqueños en situación de marginalidad. Tesis doctoral. Málaga

- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la lengua española*, 23.ª ed., [versión 23.3 en línea]. <<https://dle.rae.es>> [20/03/2020]
- Shakespeare, W. *Hamlet*. Ediciones Cátedra. Madrid: Fuenlabrada. 1992, 2003. 719p. ISBN: 84-376-1097-4.
- Tejerina, M. I. (1999). El joc dramàtic a primària. *L'Arc*. 8. 47-52
- Vieites, Manuel F. «La educación teatral: nuevos caminos en historia de la educación». *Historia de la educación* 33 (2014): 325-350.

8. Annexes

Lectura dramatitzada per a 4 persones:

- Acte tercer. Escena XVI

HAMLET, HORACIO, RICARDO, GUILLERMO

GUILLERMO.- Señor, ¿permitiréis que os diga una palabra?

HAMLET.- Y una historia entera.

GUILLERMO.- El Rey...

HAMLET.- Muy bien, ¿qué le sucede?

GUILLERMO.- Se ha retirado a su cuarto con mucha destemplanza.

HAMLET.- De vino. ¿Eh?

GUILLERMO.- No señor, de cólera.

HAMLET.- Pero, ¿no sería más acertado írselo a contar al médico? ¿No veis que si yo me meto en hacerle purgar ese humor bilioso, puede ser que le aumente?

GUILLERMO.- ¡Oh! Señor, dad algún sentido a lo que habláis, sin desentenderos con tales extravagancias de lo que os vengo a decir.

HAMLET.- Estamos de acuerdo. Prosigue, pues.

GUILLERMO.- La Reina vuestra madre, llena de la mayor aflicción, me envía a buscaros.

HAMLET.- Seáis muy bien venido.

GUILLERMO.- Esos cumplimientos no tienen nada de sinceridad. Si queréis darme una respuesta sensata, desempeñaré el encargo de la Reina; si no, con pediros perdón y retirarme se acabó todo.

HAMLET.- Pues, señor, no puedo.

GUILLERMO.- ¿Cómo?

HAMLET.- Me pides una respuesta sensata y mi razón está un poco achacosa; no obstante, responderé del modo que pueda a cuanto me mandes, o por mejor decir, a lo que mi madre me manda. Con que nada hay que añadir en esto. Vamos al caso. Tú has dicho que mi madre...

RICARDO.- Señor, lo que dice es que vuestra conducta la ha llenado de sorpresa y admiración.

HAMLET.- ¡Oh! ¡Maravilloso hijo! Que así ha podido aturdir a su madre. Pero, dime, ¿esa admiración no ha traído otra consecuencia? ¿No hay algo más?

RICARDO.- Sólo que desea hablaros en su gabinete, antes que os vais a recoger.

HAMLET.- La obedeceré, si diez veces fuera mi madre. ¿Tienes algún otro negocio que tratar conmigo?

RICARDO.- Señor, yo me acuerdo de que en otro tiempo me estimabais mucho.

HAMLET.- Y ahora también. Te lo juro, por estas manos rateras.

RICARDO.- Pero, ¿cuál puede ser el motivo de vuestra indisposición? Eso, por cierto, es cerrar vos mismo las puertas a vuestra libertad, no queriendo comunicar con vuestros amigos los pesares que sentís.

HAMLET.- Estoy muy atrasado.

RICARDO.- ¿Cómo es posible? ¿Cuándo tenéis el voto del Rey mismo para sucederte en el trono de Dinamarca?

HAMLET.- Sí, pero mientras nace la yerba... Ya es un poco antiguo el tal refrán. ¡Ah! Ya están aquí las flautas.

Lectures dramatitzades per a 2 persones:

- Acte segon. Escena II

POLONIO OFELIA

POLONIO.- Y bien, Ofelia, ¿qué hay de nuevo?

OFELIA.- ¡Ay! ¡Señor, que he tenido un susto muy grande!

POLONIO.- ¿Con qué motivo? Por Dios que me lo digas.

OFELIA.- Yo estaba haciendo labor en mi cuarto, cuando el Príncipe Hamlet, la ropa desceñida, sin sombrero en la cabeza, sucias las medias, sin atar, caídas hasta los pies, pálido como su camisa, las piernas trémulas, el semblante triste como si hubiera salido del infierno para anunciar horror... Se presenta delante de mí.

POLONIO.- Loco, sin duda, por tus amores, ¿eh?

OFELIA.- Yo, señor, no lo sé; pero en verdad lo temo.

POLONIO.- ¿Y qué te dijo?

OFELIA.- Me asió una mano, y me la apretó fuertemente. Apartose después a la distancia de su brazo, y poniendo, así, la otra mano sobre su frente, fijó la vista en mi rostro recorriéndolo con atención como si hubiese de retratarle. De este modo permaneció largo rato; hasta que por último, sacudiéndome ligeramente el brazo, y moviendo tres veces la cabeza abajo y arriba, exhaló un suspiro tan profundo y triste, que pareció deshacersele en pedazos el cuerpo, y dar

fin a su vida. Hecho esto, me dejó, y levantada la cabeza comenzó a andar, sin valerse de los ojos para hallar el camino; salió de la puerta sin verla, y al pasar por ella, fijó la vista en mí.

POLONIO.- Ven conmigo, quiero ver al Rey. Ese es un verdadero éxtasis de amor que siempre fatal a sí mismo, en su exceso violento, inclina la voluntad a empresas temerarias, más que ninguna otra pasión de cuantas debajo del cielo combaten nuestra naturaleza. Mucho siento este accidente. Pero, dime, ¿le has tratado con dureza en estos últimos días?

OFELIA.- No señor; sólo en cumplimiento de lo que mandasteis, le he devuelto sus cartas, y me he negado a sus visitas.

POLONIO.- Y eso basta para haberle trastornado así. Me pesa no haber juzgado con más acierto su pasión. Yo temí que era sólo un artificio suyo para perderte... ¡Sospecha indigna! ¡Eh! Tan propio parece de la edad anciana pasar más allá de lo justo en sus conjeturas, como lo es de la juventud la falta de previsión. Vamos, vamos a ver al Rey. Conviene que lo sepa. Si le callo este amor, sería más grande el sentimiento que pudiera causarle teniéndole oculto, que el disgusto que recibirá al saberlo. Vamos.

- Acte quart. Escena VI

CLAUDIO, RICARDO, HAMLET, GUILLERMO, CRIADOS

CLAUDIO.- Y bien y Hamlet, ¿en dónde está Polonio?

HAMLET.- Ha ido a cenar.

CLAUDIO.- ¿A cenar? ¿Adónde?

HAMLET.- No adónde coma, sino adónde es comido, entre una numerosa congregación de gusanos. El gusano es el Monarca supremo de todos los comedores. Nosotros engordamos a los demás animales para engordarnos, y engordamos para el gusanillo, que nos come después. El Rey gordo y el mendigo flaco son dos platos diferentes; pero se sirven a una misma mesa. En esto para todo.

CLAUDIO.- ¡Ah!

HAMLET.- Tal vez un hombre puede pescar con el gusano que ha comido a un Rey, y comerse después el pez que se alimentó de aquel gusano.

CLAUDIO.- ¿Y qué quieres decir con eso?

HAMLET.- Nada más que manifestar, cómo un Rey puede pasar progresivamente a las tripas de un mendigo.

CLAUDIO.- ¿En dónde está Polonio?

HAMLET.- En el cielo. Enviad a alguno que lo vea, y si vuestro comisionado no le encuentra allí, entonces podéis vos mismo irle a buscar a otra parte. Bien que, si no le halláis en todo este mes, le oleréis sin duda al subir los escalones de la galería.

CLAUDIO.- Id allá a buscarle.

HAMLET.- No, él no se moverá de allí hasta que vayan por él.

CLAUDIO.- Este suceso, Hamlet, exige que atiendas a tu propia seguridad la cual me interesa tanto, como lo demuestra el sentimiento que me causa la acción que has hecho. Conviene que salgas de aquí con acelerada diligencia. Prepárate, pues. La nave está ya prevenida, el viento es favorable, los compañeros aguardan, y todo está pronto para tu viaje a Inglaterra.

HAMLET.- ¿A Inglaterra?

CLAUDIO.- Sí, Hamlet.

HAMLET.- Muy bien.

CLAUDIO.- Sí, muy bien debe parecerle, si has comprendido el fin a que se encaminan mis deseos. CLAUDIO.- Yo veo un ángel que los ve... Pero vamos a Inglaterra. ¡Adiós, mi querida madre! CLAUDIO.- ¿Y tu padre que te ama, Hamlet?

HAMLET.- Mi madre... Padre y madre son marido y mujer; marido y mujer son una carne misma, conque... Mi madre... ¡Eh, vamos a Inglaterra!

Lectura dramatizada per una persona:

- Acte primer. Escena V

HAMLET

HAMLET.- ¡Oh! ¡Si esta demasiado sólida masa de carne pudiera ablandarse y liquidarse, disuelta en lluvia de lágrimas! ¡O el Todopoderoso no asestara el cañón contra el homicida de sí mismo! ¡Oh! ¡Dios! ¡Oh! ¡Dios mío! ¡Cuán fatigado ya de todo, juzgo molestos, insípidos y vanos los placeres del mundo! Nada, nada quiero de él, es un campo inculto y rudo, que sólo abunda en frutos groseros y amargos. ¡Que esto haya llegado a suceder a los dos meses que él ha muerto! No, ni tanto, aún no ha dos meses. Aquel excelente Rey, que fue comparado con este, como con un Sátiro, Hiperión; tan amante de mi madre, que ni a los aires celestes permitía llegar atrevidos a su rostro. ¡Oh! ¡Cielo y tierra! ¿Para qué conservo la memoria? Ella, que se le mostraba tan amorosa como si en la posesión hubieran crecido sus deseos. Y no obstante, en un mes... ¡Ah! no quisiera pensar en esto. ¡Fragilidad! ¡Tú tienes nombre de mujer! En el corto espacio de un mes y aún antes de romper los zapatos con que, semejante a Niobe, bañada en lágrimas, acompañó el cuerpo de mi triste padre... Sí, ella, ella misma. ¡Cielos! Una fiera, incapaz de razón y discurso, hubiera mostrado aflicción más durable. Se ha casado, en fin, con

mi tío, hermano de mi padre; pero no más parecido a él que yo lo soy a Hércules. En un mes... enrojecidos aún los ojos con el pérfido llanto, se casó. ¡Ah! ¡Delincuente precipitación! ¡Ir a ocupar con tal diligencia un lecho incestuoso! Ni esto es bueno, ni puede producir bien. Pero, hazte pedazos corazón mío, que mi lengua debe reprimirse